

Hugo! Magazine

Een leven in dienst van de sport en wetenschap

**Hugo bracht logica
in de sport**
Koen Breedveld

**Hugo als rustgevende gids in
hectisch sportlandschap**
Ellis van der Weerden

**Het Mulier Instituut
staat als een huis**
Jan Rijpstra

NIET GENOEG GELD?

HET JEUGDFONDS BETAALT

Voor meer informatie:
jeugdfondssportencultuur.nl

**JEUGD
FONDS**
**SPORT &
CULTUUR**

Het Jeugdfonds helpt!

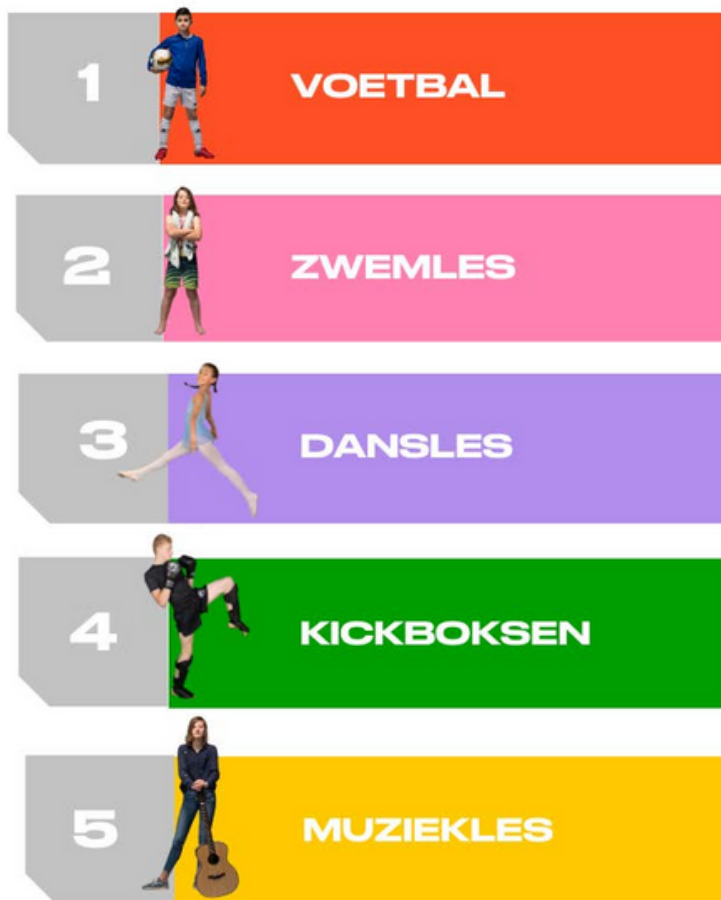
**JEUGD
FONDS**
**SPORT &
CULTUUR**

Geen geld om mee te doen?

In Nederland groeien gemiddeld 2 à 3 kinderen per klas op in een gezin met geldzorgen. Zij kunnen niet op voetbal, streetdance, judo, zwemles of muziekles. Deze kinderen sporten en spelen vaak alleen.

Wij betalen de contributie of het lesgeld voor deze kinderen en jongeren. Sporten en spelen doe je niet alleen, dat doe je samen. Elk kind verdient het om mee te doen.

TOP 5 ACTIVITEITEN

77.300

kinderen en jongeren
werden met hulp van
het Jeugdfonds lid van
een club.

Sportonderzoek voor beleid en samenleving

Inhoudsopgave

Column Remco Hoekman: Tijd voor vrijheid	6
Hugo bracht logica in de sport Koën Breedveld	7
Het Mulier Instituut staat als een huis Jan Rijpstra.....	10
Column Hugo van der Poel: Schoolwet	13
Grote invloed zonder stemverheffing Mariëtte van der Voet	14
Samenwerken aan een sterke sportsector Bert van Oostveen	16
Column Joëlle Staps: Aardverschuivingen ...	19
Hugo als rustgevende gids in hectisch sportlandschap Ellis van der Weerden	20
Een betrouwbare opbouwer Mark van den Heuvel	22
Trendsetter in gemeenteland Corniel Groenen.....	24
Alternatief voor een sportuniversiteit Erik Lenselink.....	26
Column David Romijn: Boodschappenlijstje	28
Fotocollage	30

Voorwoord

Dit is de HUGO!

Hugo van der Poel, directeur-bestuurder van het Mulier Instituut gaat met pensioen. Dat mag natuurlijk niet ongemerkt voorbij gaan. En dus ligt hier de HUGO.

In dit magazine blikken collega's, oudstudenten en mensen uit het Nederlandse sportlandschap in interviews terug op hun ervaringen met Hugo. Die zijn divers en veelzijdig.

Het beeld is zoals velen al kennen: rustig, bescheiden, kundig en doordacht zoals het een wetenschapper betaamt. Maar wel midden in de sportpraktijk van alledag.

Onder zijn leiding groeide het Mulier Instituut flink. Hugo wees velen de juiste weg: begeleidde onderzoekers, gaf advies aan beleidsmakers en schreef publicaties.

Dit magazine geeft een mooi beeld van Hugo's jarenlange tocht door het Nederlandse sportlandschap en zijn rol daarin. Wij hebben het met heel veel plezier gemaakt.

Team Communicatie MI
Bert Hesselink | Dide Ponten | Jelle van Riezen

Column Remco Hoekman: Tijd voor vrijheid

Tijd voor vrijheid roept nu na de Tweede-Kamerverkiezingen misschien andere gedachten op. Maar 'Tijd voor vrijheid' was de titel van het eerste werk van Hugo dat ik onder ogen kreeg. Waarbij 'vrijheid' ook ging over vrijheden die men elkaar toestaat. Dit boek vormde in 2002 het vertrekpunt voor mijn inleiding in de vrijetijd als studieobject. Sindsdien is zijn werk en Hugo als persoon voor mij op vele manieren een inspiratie geweest. Tijd voor vrijheid staat voor mij symbool voor mijn connectie met Hugo, zowel inhoudelijk als persoonlijk.

In zijn inleiding in de vrijetijd werd mij al snel duidelijk dat vrijetijd en beleid nauw met elkaar verbonden zijn. De 'vrijheid' van vrijetijdsbesteding is immers relatief. Zo werd beargumenteerd dat de keuze wordt gestuurd in een richting die de overheid past. De overheid richt zich daarbij op het scheppen van voorwaarden voor een verantwoorde vrijetijdsbesteding. Zo ook voor sportbeoefening.

Illustratief hiervoor is hoe in de context van de verzorgingsstaat de sportinfrastructuur tot wasdom kwam. Samen met Hugo heb ik in 2009 in Rooilijn, tijdschrift voor wetenschap en beleid in de ruimtelijke ordening, de relatie tussen vrijetijd en ruimtelijk (sport) beleid mogen bespreken. En die relatie is sterker dan menigeen denkt. Zo is het de invoering van de vrije zaterdag geweest, begin jaren zestig, die aanzette tot meer aandacht voor sportbeleid. De overheid zag sportbeoefening als een verantwoorde en zinvolle vrijetijdsactiviteit. Dit leidde eind jaren zestig tot een kortdurende rijksregeling die voorzag in subsidie voor overdekte sportaccommodaties.

Andere sturingsprincipes van beleid staan vandaag de dag centraal. De hoop is gevestigd op de omgevingswet voor een gezondheidbevorderende leefomgeving en, wie weet, een sportwet die de aandacht voor sportinfrastructuur moet borgen. Maar zelfs met een vastgestelde sportnorm in de hand, zoals in gemeente Amsterdam, blijkt het lastig om deze ruimte voor sport te borgen in de woningbouwopgave. Of zoals Hugo en ik dat benoemden in Rooilijn:

"In de ruimtelijke ordening is de sport vooral volgend en vaak een speelbal die naar de hoeken en randen wordt getrapt, waar de grond goedkoop is.". Je kan je hier afvragen of de overheid optimale voorwaarden schept voor een gezonde en actieve levensstijl.

Maar ik dwaal af. Deze column gaat niet over hoe beleid voorwaarden schept, maar hoe Hugo dat heeft gedaan. Daarvoor maak ik graag de stap naar het door Hugo in zijn proefschrift gebruikte concept 'praktijken': "een continu proces van worden van datgene dat kòn worden, gegeven de positionering van actoren in de verschillende contexten van het handelen". Ik ben mij er terdege van bewust dat wat ik kon worden mede is bepaald door de tijd en vrijheid die Hugo mij bood en hoe hij, altijd op de achtergrond, mijn keuzes mogelijk maakte binnen het Mulier Instituut. Mijn dank is groot voor hoe ik mij heb kunnen ontwikkelen binnen en ook buiten het Mulier Instituut. Ik denk aan het eerste wetenschappelijke onderzoeksprogramma van het Mulier Instituut over 'Ruimte voor sport' waar hij vanuit de Universiteit van Tilburg bij betrokken was, het gezamenlijke artikel in Rooilijn, het boek Sport in de stad, de brancherapporten sportaccommodaties, en aan zijn co-promotorschap bij mijn proefschrift over de relatie tussen sportbeleid, sportaccommodaties en sportdeelname. Maar natuurlijk ook aan het gezamenlijk besturen van het Mulier Instituut.

Met de aanstaande pensionering krijgt Hugo zijn 'tijd voor vrijheid'. Afgelopen jaar heeft hij hier al aan kunnen proeven met minder werkuren en minder verantwoordelijkheden. Hugo mag dan alles weten over de vrijetijd als studieobject, het was toch even wennen. Maar hij heeft het scala aan alternatieve tijdbestedingsmogelijkheden verkend en zijn vrijetijd een zinvolle bestemming weten te geven. Extra tijd om te tennissen, mantelzorgmogelijkheden, een kleinkind op komst en veel meer.

Hugo, het is nu jouw tijd voor vrijheid. Geniet ervan!

Remco Hoekman is directeur-bestuurder van het Mulier Instituut.

Koen Breedveld onder toezicht oog van Pim Mulier

Hugo bracht logica in de sport

Koen Breedveld

Oud-directeur Mulier Instituut

Koen Breedveld was ruim tien jaar directeur van het Mulier Instituut. Die baan brengt hem al snel samen met oude bekende Hugo van der Poel. Die twee laten elkaar niet meer los en verkennen samen het sportlandschap. Een monoloog over Hugo, Mulier en de sport.

Carrière

„Ik ken Hugo al lang. Eigenlijk loopt hij mijn hele sportloopbaan met mij mee. In allerlei verschillende relaties. Mijn bemoeienis met de sport begon zo'n beetje in 1990, toen ging ik studeren aan de Universiteit van Tilburg. Hugo was toen mijn docent. Dat was mijn eerste kennismaking met Hugo. Daarna werd hij even mijn collega, want ik werd onderzoeker aan de Universiteit van Tilburg en ging promoveren. Ik werd collega op zijn afdeling, Vrijetijdwetenschappen.

Daarna ging ik werken bij het Sociaal en Cultureel Planbureau en startte daar de Rapportage Sport. Ik vroeg Hugo om daaraan mee te werken. Zo werd ik plotseling opdrachtgever van mijn oud-docent. Dat was even wennen, voor ons allebei. Toen ik zijn stuk te lang vond, en hij toch echt vond dat het kon blijven zoals het was, waren de rollen ineens omgedraaid. Maar ook daar kwamen we uit.

Begin 2007 verruilde ik het SCP voor het Mulier Instituut. Ik vormde de directie samen met mededirecteur Jan Janssens. Het instituut kende de traditie van twee directeuren. En ook hier kwam ik Hugo weer tegen, want hij zat in het bestuur van het Mulier Instituut. Aan die duo-directie kwam een einde toen Jan Janssens eind 2007 opstapte. Toen heb ik het een paar jaar alleen gedaan.

Die tweehoofdige directie van het instituut was natuurlijk niet zomaar. Dat had een reden. Daar liep ik tegenaan toen ik het een tijd alleen deed. Ik had als directeur namelijk geen ruimte meer om tijd te besteden aan mijn eigen onderzoeken. Bovendien ging het goed met het instituut. We groeiden en ik kon wel wat hulp gebruiken. Ik zocht een mede-directeur. Die mij kon helpen het instituut verder te brengen. Ik hoorde via via dat Hugo misschien weg zou gaan in Tilburg en nog niet wist wat hij ging doen. Nou, als dat zo is, dan kan ik hem wel gebruiken, dacht ik. Want ik kende Hugo lang en goed genoeg. We hebben toen een gesprek gevoerd in het NH-hotel in Utrecht, vlakbij het station. Daar hebben we een tijdje heel prettig heen en weer gepraat, van wat is nou de bedoeling, wat zijn de mogelijkheden. We waren het snel eens, en zo waren wij weer collega's: dit keer als mede-directeur."

Zo werd ik plotseling opdrachtgever van mijn oud-docent. Dat was even wennen, voor ons allebei.

Nieuw organisatie-model

„Wij kozen al snel voor een ander organisatie-model. We hadden toen nog een bestuur en een raad van toezicht boven ons. Dat model. Daar waren we allebei niet tevreden over. Dus gezamenlijk hebben we gezorgd voor een transitie naar een model van directeur-bestuurders met een raad van toezicht. Dat lukte uiteindelijk. Met Rinda den Besten als eerste voorzitter van die raad van toezicht.

Die kende ik nog van toen het Mulier naar Utrecht verhuisde, in 2011 – Rinda deed toen, als wethouder Sport, de opening.

Hugo en ik konden het prima met elkaar vinden. Wij hebben altijd op een goede manier samengewerkt. Hij wat meer op de personeel- en organisatiekant. Ik meer op de financiën en profilering naar buiten toe. Wij waren gewoon een uitstekend duo.

Ik wist hem te waarderen op zijn kwaliteit, hij mij op de mijne. Hugo is een man met wie je ook met verstand kan praten over dingen, ook als het lastig wordt. Die dat mooi van een afstand kan bezien. Een beetje als een paraplu, die een overzicht over de materie heeft. Dus dat ging prima. We hebben in die tijd zelden ruzie gehad. Zelden onenigheid. De RvT moest even wennen aan het feit dat er twee bestuurders waren, maar dat heeft nooit problemen gegeven.

Wij waren ook een goed duo omdat wij elkaar inhoudelijk goed aanvulden. Het Mulier Instituut is een sociaal-wetenschappelijk instituut voor sportonderzoek. Dat betekent dat je in contact bent met de wetenschap; je moet je mengen in wetenschappelijke debatten, je moet bij internationale podia en congressen jezelf laten zien, daar moet je in investeren. Dat trok mij erg aan, maar Hugo veel minder. Hugo investeerde vooral in kennis van de Nederlandse sport- en beleidswereld. Daar was hij enorm sterk in. Hij wist verdomd goed wat er beleidsmatig gebeurde op gemeentelijk niveau en bij sportorganisaties. Hij kende de lijnen van de Nederlandse sportsector het ministerie van VWS en het

NOC*NSF. Die kennis kwam enorm van pas.

Bovenal is Hugo natuurlijk een verdomd goed onderzoeker. Maar hij was niet per se die wetenschapper die de hele wereld rondreist om alle collega-onderzoekers te ontmoeten en zichzelf te presenteren. Hij kende gewoon de Nederlandse beleidswereld en de spelers die op dat vlak belangrijk waren. Dat is voor een instituut als Mulier, dat beleidsgericht onderzoek doet, natuurlijk van enorme meerwaarde. Dat heeft zich bewezen. En wat een enorme pre is: Hugo is een hele rustige man, die gewoon goed nadenkt voordat hij dingen doet. Hij is voor rede vatbaar en intelligent. Dus zeer geschikt voor Mulier. En dat heeft hij meer dan bewezen."

Vertrek

„Ik ben in september 2017 vertrokken bij het Mulier Instituut. Ik heb daar de tien jaar vol gemaakt. Ik hecht daar wel aan, plaatsmaken na zekere tijd. Dat is goed voor je eigen ontwikkeling, maar ook voor de organisatie. Nieuwe mensen, nieuwe ideeën. Ik heb daar goed met Hugo over gesproken. Dat kon ook prima met hem. Bij hem voelde ik de vrijheid om dat gesprek te voeren.

In mijn tijd is het instituut al flink gegroeid en verdubbeld in mankracht, maar wat er daarna nog is gebeurd had ik niet verwacht. Het is misschien nooit de ambitie geweest om zo groot te worden, maar de ambitie was wel om een robuuste organisatie te zijn, die gezien wordt en een speler van formaat is in het veld. Dat is enorm goed gelukt.

Hugo heeft daar een belangrijke rol in gespeeld. Zijn grote kracht is overtuigen. Hugo kan ontzettend overtuigend zijn, ook naar beleidsmakers, om uit te leggen waarom je wetenschappelijk onderzoek nodig hebt. Hij kan heel goed uitleggen d zijn waarom onderzoek noodzakelijk is, als je met het beleid stappen vooruit wil zetten. Daar was de tijd rijp voor. Het sportbeleid was ontvankelijk voor grote stappen, ook met onderzoek en kennis. Dat heeft Hugo erg goed aangevoeld. Het Mulier heeft goede mensen die goed werk doen. Die organisatie staat als een huis en heeft een sterke positie in het sportveld.”

Hij kon echt overtuigend zijn waarom onderzoek noodzakelijk was.

Ingewikkelde uitdaging

„Dat sportveld heeft in ons land een bijzondere positie. Enerzijds is er erkenning en waardering, anderzijds lukt het maar niet om sport en bewegen in Nederland die positie te geven die daarbij hoort. Het is ook een ingewikkelde thematiek. Nederland in beweging krijgen is een veel te grote opgave om dat met die beperkte budgetten te kunnen behapstukken. Die budgetten zijn gewoon veel te weinig. Als je Nederlanders echt aan het sporten wilt krijgen, dan moet je veel meer investeren in de kwaliteit van die sector. In beleidsprogramma's die niet een hap-snapprogramma zijn, wat drie of vier of vijf jaar duurt en dan weer een schone dood sterft. Maar echt structurele programma's. Waarom dat niet lukt in Nederland? Ja, dat is een goede vraag. De rijks-

overheid geeft volgens mij 1,5 miljard euro uit aan cultuur (en provincies en gemeentes nog eens 2,5 mld euro). We willen dat heel Nederland aan cultuur doet, en daarom investeert de overheid in musea, theaters, gezelschappen, podia en conservatoriumopleidingen. Dat is allemaal uitgetekend en geregeld en wordt gefinancierd door de overheid. De overheid zorgt dus voor een basisinfrastructuur. Dat is bij sport anders. Sport is altijd iets van de burger geweest. Waar vrijwilligers het allemaal organiseren en waarvan de overheid heeft gezegd: Dat wil ik wel ondersteunen, als jullie dat leuk vinden. Op die manier blijft de sport iets van vrijwilligers.

We hebben in Nederland een hele sterke verenigingsinfrastructuur. Die is de sterkste van de hele wereld, met Denemarken, Noorwegen en Zweden. We zijn een klein landje en we zijn welvarend. Wij kunnen investeren in ijsbanen, zwembaden en voetbalvelden. Alle faciliteiten om te sporten binnen handbereik. En toch lukt het maar niet om het gedrag van mensen te veranderen. Dat is frustrerend. Niet iedereen heeft sport en bewegen hoog in het vaandel staan, om allerlei redenen. Probeer daar maar eens beweging in te krijgen. Dat vraagt een inspanning van iedereen. Sport heeft in Nederland niet die vanzelfsprekendheid die cultuur wel heeft. En het duurt vrees ik nog wel even voordat dat het geval is. Wij moeten het goede werk van Hugo dus voortzetten. Hugo heeft bijgedragen aan de sportsector met zijn bijdrage aan het beleidsgerichte sportonderzoek en de onderzoeksmatige doorontwikkeling van de sportbeleid. Hugo heeft laten

zien dat je onderbouwd met beleid zaken kunt realiseren en hoe je die weg moet gaan bewandelen. Dat we niet alleen maar ad hoc beleid maken op basis van de onderbuik, maar dat we nadenken over de fundering van het beleid. De schaging van het beleid met kennis, met cijfers, met feiten. Dat, en andersom geformuleerd, dat de wetenschap niet alleen zijn eigen hobby uitvoert, maar ook probeert het beleid verder te helpen met inzichten die relevant zijn voor het beleid. Hugo heeft logica in de sport gebracht. En dat is een prestatie van formaat.”

Passie voor sport. Jan Rijpstra (rechts) samen met Cambuur-trainer Henk de Jong bij een activiteit van het Sportbedrijf Drachten

Het Mulier Instituut staat als een huis

Jan Rijpstra

Voorzitter Raad van Toezicht Mulier Instituut

Jan Rijpstra is voorzitter van de Raad van Toezicht van het Mulier Instituut. In die rol werkt hij nauw samen met Hugo van der Poel. Maar de twee kennen elkaar al goed van andere rollen in het sportlandschap.

Paars kabinet

In 1994 gebeurt er iets nieuws in Nederland. Na de Tweede Kamerverkiezingen komt er een kabinet zonder ministers van het CDA-huize. Voor het eerst sinds jaren doen de christen-democraten niet mee aan een kabinet. Paars is de kleur van dat nieuwe kabinet dat bestaat uit PvdA, D66 en VVD. De partijleiders Wim Kok (PvdA), Hans van Mierlo (D66) en Frits Bolkestein (VVD) zetten Den Haag voor die tijd politiek op z'n kop.

Jan Rijpstra, nu voorzitter van de Raad van Toezicht van het Mulier Instituut en burgemeester van Smallingerland is daar bij. Hij wordt Kamerlid voor de VVD. Rijpstra gaat zich onder meer bezig houden met sport.

Aandacht voor sport is in die tijd ook een noviteit in de politiek. „Maar wij kregen van onze partijleiders alle ruimte om meer aandacht te geven aan sportbeleid. Wij hadden de tijd mee. Sport kwam in de naam van het ministerie. En met oud-topzwemster Erica Terpstra als staatssecretaris voor sport kreeg sport eindelijk aandacht in de politiek en in het beleid van het ministerie,” blikt Rijpstra nu terug.

Kamerlid

Als Kamerlid komt Rijpstra in contact met Hugo van der Poel. „Ik ben altijd geïnteresseerd geweest in de wetenschap, in de cijfers achter het beleid. Zo ontmoette ik Hugo ook. In de Kamer en op het departement kwam steeds meer aandacht voor sport en bewegen. Dat ging gepaard met de wens om meer onderbouwing. Hoe kun je met onderzoek en cijfers laten zien dat beleidsvoorstellen werken. Dat gaf een enorme boost aan onderzoek voor de sport. Hugo was daarbij één van de belangrijke onderzoekers, die op basis van data goed kon onderbouwen wat de gevolgen zijn van beleidsvoorstellen. Dat was erg waardevol.”

Met een ex-topsporter als verantwoordelijk politicus voor het sportbeleid in Nederland kwam er dus meer politieke aandacht voor de sport. „Erica Terpstra was een enorme stimulans voor de sport en zij zette het departement in beweging. Dat was voor ons als Kamerleden met sport in de portefeuille natuurlijk een verademing. Wij konden sport op de agenda zetten. Ook de andere regeringspartijen hadden Kamerleden met een hart voor de sport. Samen konden wij goede dingen doen voor de sport. Zo kwam er een sportnota: Wat sport beweegt.”

Hugo is er met anderen in geslaagd om een uitstekend team van onderzoekers te bouwen.

Rijpstra is gegrepen door de sport. „Sportgeschiedenis en sportonderzoek hebben altijd mijn interesse gehad. Ik had het plan om naast mijn baan als Kamerlid een promotieonderzoek te doen. Daar ben ik ook mee begonnen. Dat deed ik bij Hugo. Hij heeft mij laten zien hoe je met data kunt werken. Hij begeleidt je dan op een bijzondere manier. Heel erg knap. Hugo doet dat op een manier die sturend is, maar je denkt toch dat je het zelf doet. Dat is erg waardevol. Dat onderzoek ligt er overigens nog steeds. Wie weet maak ik dat nog eens af.”

In alle jaren als Kamerlid (Rijpstra zat elf jaar in het parlement) en in de jaren daarna blijft Rijpstra actief in of voor de sport. „Als je zo lang actief bent op een beleidsterrein blijf je ankerpunten houden. Hugo is voor mij zo'n ankerpunt. Ook vooral omdat hij geïnteresseerd is in de politieke lijnen. Daar is hij sterk in. Hij kan politici heel goed en overtuigend uitleggen wat er uit de cijfers blijkt. Dat lukt hem vooral ook omdat Hugo altijd heel goed contact houdt met de dagelijkse praktijk. Hij weet heel goed wat er speelt en wat er in het beleid nodig is.”

Frustratie

Rijpstra weet ook dat lang niet altijd alle wetenschappelijke inspanningen op waarde worden geschat. „Ik begrijp heel goed dat het voor wetenschappers best frustrerend kan zijn dat er weinig met je onderzoek wordt gedaan. Maar dat is van alle tijden. Een mooi voorbeeld is een rapport dat is gemaakt in de jaren 1916 tot 1918. Toen heeft een brede commissie waarin alle geledingen binnen de sport waren vertegenwoordigd, alles

in kaart gebracht op het gebied van sport, bewegen en gymnastiek. Een indrukwekkend document; zeg maar een brancherapport avant la lettre. Het document werd aangeboden aan de Tweede Kamer en iedereen was vol lof. De Kamer heeft er nooit iets mee gedaan. Het rapport kwam meteen in de boekerij van de Tweede Kamer.”

De waardering voor onderzoek naar sportbeleid is inmiddels een stuk groter. Daar heeft Hugo van der Poel een belangrijke bijdrage aan geleverd, aldus Rijpstra. „En natuurlijk het Mulier Instituut. Dat is onder zijn leiding uitgegroeid tot een zeer gerenommeerd instituut dat breed wordt gewaardeerd. Het MI staat als een huis en is de afgelopen jaren flink gegroeid. Hugo is er met anderen in geslaagd om een uitstekend team van onderzoekers te bouwen. Door onderzoekers te selecteren die passen in het team. Die groei heeft meer publicaties tot gevolg van een goede kwaliteit. Dat is mede de verdienste van Hugo, maar hij zal zichzelf daarvoor niet op de schouders slaan. Hij is de bescheidenheid zelve. Dat is een hele mooie eigenschap, maar soms denk ik wel eens: profileer jezelf wat meer: je hebt zoveel kennis en bewijsmateriaal. Hugo zet die kennis vooral in voor publicaties en om onderzoekers te begeleiden. Daar heeft het MI optimaal van geprofiteerd.”

Een greep uit Hugo's
publicaties van de
afgelopen jaren

Column in Sport & Gemeenten: Kansencrisis

Column Hugo van der Poel: Schoolwet

Hugo publiceert graag en met een fraaie pen. Zoals in deze column die verscheen in Sport & Gemeenten in juni 2023.

Bij het commissiedebat sport afgelopen april lagen alarmerende rapporten over de toekomstbestendigheid van sportverenigingen op tafel. Kamerleden van links tot rechts bestookten de minister van Sport met vragen. Wat gaat ze doen aan de regeldruk, het tekort aan vrijwilligers, de hoge energielasten en de weggelopen leden? De minister wrong zich in allerlei bochten om te zeggen dat ze niets kon doen. Andere ministeries, gemeenten, bonden, NOC*NSF, het POS; iedereen moest aan de bak. En er is een sportakkoord, waarin we met elkaar de schouders eronder gaan zetten. Daar zijn we al mee bezig, maar het is ingewikkeld, het kost tijd en het duurt nog even.

Je zag de wanhoop bij de Kamerleden toenemen. Anders dan bij de meeste onderwerpen is de Kamer eenstemmig over het grote belang van sport. De Kamer praat al heel lang over een veilig sportklimaat en steun aan sportverenigingen. Over deze onderwerpen zijn zoveel moties aangenomen. Hoe vaak heeft de Kamer niet uitgesproken sport als publiek goed te zien en dit te willen regelen in een Sportwet?

De CDA-woordvoerder had al een paar keer met haar ogen gerold bij de ontwijkende antwoorden van de minister. Ten einde raad vroeg ze: "Wie beschermt de sportvereniging?" Opmerkelijk! Je voelde christendemocratische voorlieden woelen in hun laatste rustplaatsen. 'Het maatschappelijk middenveld' is immers een uitvinding van de christendemocratie. De reden van bestaan van het CDA is te zorgen voor ruimte in onze samenleving voor 'niet-commercieel' particulier initiatief, zoals kerken, stichtingen en verenigingen, 'tussen' de staat en de markt. Hoezo moet dan de staat de sportvereniging beschermen, en niet de sportvereniging zichzelf? Het kan niet anders dan dat de nood erg hoog is voor het CDA. Het doet denken aan de roep in het 'linkse' Amsterdam om de bruine

kroeg (= commercieel bedrijf) als cultureel erfgoed te bestempelen. Kennelijk zijn de bruine kroeg en de sportvereniging ten dode opgeschreven en rijp voor het museum, naast de smederij, de furniturenwinkel en het gilde.

Na een jarenlange 'schoolstrijd' kregen de confessionele partijen in 1917 een herziening van de Grondwet voor elkaar. Voortaan had het bijzonder (lees: confessioneel) onderwijs recht op eenzelfde bekostiging (met publieke mid- delen) als het openbaar onderwijs. Dat werd in 1920 uitgewerkt in een nieuwe Schoolwet. Het klinkt paradoxaal, maar het lijkt erop dat het CDA vraagt om een Sportwet, om net als het bijzonder onderwijs de sportvereniging veilig te stellen.

In Denemarken schijnen ze zoiets te hebben, een Sportwet die lijkt op onze Schoolwet. De overheid moet daar zorgen voor accommodatie en de vereniging steunen met een vast bedrag per lid. Zo kan de vereniging naast vrijwilligers professionals inzetten voor instructie en training, zorgen voor een veilig en plezierig sportklimaat en continuïteit van de vereniging. Zoals onze Schoolwet dat regelt in het onderwijs. Misschien dus nog niet zo gek van het CDA. Als je de vrijheid van onderwijs bij wet regelt (zie artikel 23 van de Grondwet), waarom zou je zoiets dan ook niet doen bij de 'maatschappelijke en culturele ontplooiing' en de 'vrijtijdsbesteding', waaronder de sport (zie artikel 22 van de Grondwet)?

Grote invloed zonder stemverheffing

Mariëtte van der Voet tussen sportieve beelden in haar kantoor in Den Haag

Mariëtte van der Voet

Topambtenaar Sport Ministerie VWS

Mariëtte van der Voet maakt Hugo een flink deel van haar werkzame leven in de sport mee. Samen strijden ze voor meer kennis en onderzoek voor de sport. En met succes.

Hoe lang kent u Hugo?

„Ik denk vanaf 2000. Ik werkte toen op het ministerie van VWS bij sport en er was een nota uitgebracht Wat Sport Beweegt met allemaal interdepartementale raakvlakken. Onder die raakvlakken was ook Milieu en Ruimtelijke Ordening. Daar verscheen elke vier jaar een nieuwe nota Ruimtelijke Ordening van het Rijk. Wij wilden daar eigenlijk een sportclaim in leggen. Zo zijn we Hugo op het spoor gekomen, want we zochten dus een expert op het gebied van dat snijvlak ruimte en sport. Hij zat toen nog bij de universiteit in Tilburg.”

Hoe waren die eerste contacten?

„Onze vraag aan Hugo was: Kunnen wij iets zeggen over de hectares die er nodig zijn voor de ruimte die voor sport nodig is. En kan je daar ook voor de toekomst iets van zeggen. Nou, dan leer je Hugo kennen. Hij kijkt dan eerst heel bedenkelijk, met zo'n vraag van, nou ja, moeilijk, moeilijk. Maar hij laat niets los. Dat vind ik zo leuk van Hugo. Hij gaat er dan wel echt over nadenken. Hij is ook in die zin heel erg meedenkend. Hij zit nooit tegen, hij denkt mee. Hoe kan ik daar een antwoord op geven? Is die ruimte überhaupt wel in kaart? Hoe ga ik dat aanpakken? Welke voorspelling kunnen we daarop durven doen? Gelet op bevolkingstoename, demografische gegevens, noem maar op. Zonder dat je dat heel erg ziet gaat het enorm ratelen in dat hoofd, volgens mij. En dan komt er uiteindelijk iets heel moois uit. Dat was de publicatie Ruimte voor Sport.”

En die contacten werden intensiever toen Hugo bij het MI kwam?

„Toen Hugo bij het MI kwam kregen wij veel met elkaar te maken omdat ik toen inmiddels kennisbeleid deed bij het ministerie. Vanuit het ministerie hebben wij toen een poging gedaan om één kenniscentrum sport en bewegen te maken, inclusief Mulier. Wij hadden een soort Trimbos voor de sport voor ogen. Dat je onderzoek en kennis combineert. Maar dan kom je ook niet om toenmalige directie Koen (Breedveld) en Hugo heen. Die voelden daar helemaal niets voor. Uiteindelijk zijn er dus twee gescheiden poten gebleven. Die gelukkig wel heel goed samenwerken. Wij hebben toen voor beide instituten een instellingssubsidie geregeld omdat de sport kennis en onderzoek verdient. Het is ook een erkenning voor het instituut. Daar hebben Koen en Hugo veel aan bijgedragen.”

“ Hugo loste dan alles achter de schermen op. En hij is zo ongelofelijk vriendelijk en redelijk.

Den Haag vindt het maar moeilijk hè, sport?

„Den Haag blijft sport maar als een uit de hand gelopen hobby beschouwen, als een belangrijke bijzaak. Langzaam heeft het beleid zich wel wat geprofessionaliseerd en daarmee ook de kennis. Je ziet ook wat meer belangstelling vanuit de wetenschap.”

Maar die hobby kost wel ruimte en moet dus geregeld worden?

„Het is een samenspel. Ik vind het heel gezond dat een overheid ervan uit gaat dat de samenleving dingen die ze zelf al kan regelen, ook zelf regelt. Maar een beetje sturing helpt. Dus het idee van Pim Mulier van ik wil voetballen, ik kom met een bal onder mijn arm bij de gemeente Den Haag. Mag ik op het Malieveld spelen? Ik verzamel mijn vrienden uit Haarlem en Amsterdam. Dat zal vast een enorme chaos zijn geweest in het begin. Het idee was toen: de gemeente hoeft eigenlijk niet zoveel te doen, behalve dan die accommodatie beschikbaar te stellen. Dat is denk ik tot in de jaren 60-70 echt heel goed gegaan: we hadden toen voldoende sportaanbod voor de bevolking. Daarna is het scheefgegroeid. Er zijn nauwelijks verenigingen meer bijgekomen en er is weinig terrein bijgekomen. Deel is het bedrijfsleven, zoals sportscholen, in dit gat gestapt. En die overheid heeft steeds gedacht, nou ja, het is wel prima zo. Tot het besef kwam dat door onvoldoende bewegen ook onze gezondheid daaronder te lijden heeft. Toen is er een soort overheidsrol gekomen, maar altijd nog meer in woord dan gebaar. Als je vindt dat de overheid een taak heeft op het gebied van sport en bewegen dan moet je dat in een wet vastleggen. Zo werkt onze democratie. Dan zeg je in zo'n wet: gemeenten zijn er om sportvoorzieningen te treffen. Dat is dan niet meer afhankelijk van een enthousiaste wethouder.”

Jullie hebben het Mulier erkenning gegeven. Heeft dat de rol van het instituut veranderd?

„Het instituut is vraaggerichter geworden. Daar heeft Hugo zeker een belangrijke rol in gespeeld. Het MI ging zich meer richten op onderzoeken waar beleid en politiek zich mee bezig houden. Misschien hebben ze de laatste jaren wel iets te veel overuren gemaakt met vraaggericht onderzoek.”

Wat is de rol van Hugo daarin?

„Ik vind Hugo enorm de stille kracht achter de schermen. Zeker destijds in samenspel met Koen. Koen was degene die er op de voorgrond met een gestrekt been in ging; Hugo loste alles achter de schermen op. En hij is zo ongelofelijk vriendelijk en redelijk. Alles wat hij zegt klopt. En dat brengt hij op zijn bekende vriendelijke rustige manier. Iedereen luistert naar hem en daarvoor hoeft hij zijn stem niet te verheffen.”

Samenwerken aan een sterke sportsector

Bert van Oostveen
Directeur-bestuurder
Kenniscentrum Sport & Bewegen

Bert van Oostveen stapte in 2017 na 22 jaar van de KNVB over naar het Kenniscentrum Sport & Bewegen. Hij kreeg in die functie te maken met het MI. En dus ook met Hugo van der Poel.

Bert van Oostveen | Foto: KCSB

Spanningsveld

Toen Bert van Oostveen zich aan het voorbereiden was op zijn nieuwe functie als directeur van het Kenniscentrum Sport & Bewegen nam hij zich één ding voor: snel op de koffie bij het Mulier Instituut.

„Het viel mij op dat er een zeker spanningsveld zat in de relatie tussen het Kenniscentrum Sport & Bewegen aan de ene kant en het Mulier Instituut aan de andere kant. Die spanning las ik terug in interviews die beide vertrekkende directeuren onafhankelijk van elkaar gaven aan Sport Knowhow. Waar mijn voorganger repte over samengaan, liet vertrekkend directeur Koen Breedveld van Mulier weten daar helemaal niets in te zien. Dus toen ik startte als directeur van het Kenniscentrum Sport & Bewegen dacht ik wel: ergens in de eerste weken moet ik op de koffie bij de directie van Mulier.”

Dat gesprek met Hugo van der Poel kwam er dus snel. De inzet van Van Oostveen? Het Kenniscentrum Sport & Bewegen en het Mulier Instituut zijn twee zeer waardevolle organisaties en moeten prima in staat zijn om samen te werken en elkaar te versterken.

„Wij moesten natuurlijk eerst even goed kennismaken. Ik proefde wel wat twijfel: wat heb ik aan die vent uit dat voetbal. Wat komt die doen in deze wereld. Primair kwam in dat gesprek aan de orde: hoe verhouden wij ons tot elkaar. Toen heb ik hem verteld hoe ik erin zat en dat ik dacht, en overigens nog steeds denk, dat beide instituten ongelofelijk veel aan elkaar kunnen hebben in de goede vorm van samenwerking. Maar dat die vorm van samenwerking niet staat of valt met een structuurdiscussie. Dus ik heb letterlijk volgens mij gezegd: Joh Hugo ik doe niet aan landje pik en ik ben helemaal niet geïnteresseerd in samengaan. Volgens mij moeten we naar elkaar kijken op welke wijze wij goed kunnen samenwerken. Dat kan volgens mij uitstekend met twee brands of logo's of organisaties. Dus dat is het vertrekpunt geweest. Dat heeft volgens mij voorzichtig het ijs wel wat doen breken.”

We hebben altijd gekeken waar we elkaars werkveld kunnen versterken.

Volwaardige partners

Onder leiding van Van Oostveen groeit het Kenniscentrum Sport & Bewegen uit tot een volwaardige partner in het sportveld. „Wij kwamen uit een moeilijke periode en zijn de afgelopen jaren zeker ook in kwalitatieve zin gegroeid. Daarmee zijn wij een gelijkwaardige gesprekspartner geworden in de sector. Wij hebben altijd aan de

voorkant heel duidelijk gezegd: wij zijn niet van onderzoek. Wij zijn van valorisatie. Dus wij maken de vertaalslag naar de praktijk of naar het beleid en terug van beleid en praktijk weer terug richting de wetenschap. Wij doen geen onderzoek. Mulier doet het onderzoek en blijft weg uit die valoriserende kant. Dan gaat er niks mis en vullen wij elkaar goed aan. Natuurlijk zijn er dan altijd grijze gebieden en daarover moeten we dan met elkaar op een goede manier in gesprek blijven. Dan zijn beide organisaties van grote waarde.”

Hugo is natuurlijk wel een man van seeing is believing.

Volgens Van Oostveen is de relatie tussen beide directeuren uitgegroeid tot een open en transparante verhouding waarin oog is voor elkaars positie.

„Hugo is natuurlijk wel een man van seeing is believing. Dus dat heeft wel wat tijd gekost. Maar gaandeweg hebben we denk ik wel gebouwd aan een betrouwbare, vertrouwenwekkende, ook wel wat meer informele relatie waarin we ook wel dingen hebben gedeeld met elkaar. Dingen die binnen beide organisaties goed gaan. Dingen die aandacht behoeven. We hebben volgens mij ook altijd wel gekeken waar we elkaars werkveld kunnen versterken.”

Sterke sportsector

Die houding heeft beide organisaties geen windeieren gelegd. Zowel het Kenniscentrum Sport & Bewegen als het Mulier Instituut staan er anno 2023 uitstekend voor. Als zelfstandige organisaties die goed samenwerken en elkaar aanvullen. Voor een sterke sportsector. En daar hebben beide directeuren zeker een rol in gespeeld.

Een greep uit Hugo's
publicaties van de
afgelopen jaren

Monitor Sport en corona V

De gevolgen van coronamaatregelen voor
de sportsector

Column Joëlle Staps: Aardverschuivingen

De kranten staan er bol van. De onlangs gehouden Tweede-Kamerverkiezingen hebben gezorgd voor een aardverschuiving in het politieke landschap. Een ruk naar rechts. Groot verlies voor de regeringspartijen. En een nieuwkomer die met stip de politieke parade binnenvliegt met 20 zetels. Met recht wordt gesproken over een aardverschuiving. Of die goed of slecht uitpakt, zal de tijd leren.

Vreemd eigenlijk de metafoor van de aardverschuiving. Want aardverschuivingen zijn op de eerste plaats de meest voorkomende natuurrampen ter wereld. Betekent dit dat de verkiezingsuitslag ook als ramp gekwalificeerd moet worden? De WHO becijferde in 2021 dat 4,8 miljoen mensen wereldwijd jaarlijks getroffen worden door een aardverschuiving en dat dit leidt tot 18.000 doden. Hopelijk brengt deze politieke aardverschuiving positievere getallen met zich mee.

Nederland met haar 17,5 miljoen inwoners. Een land waar mensen nauwelijks overlijden door natuurgeweld, maar wel omdat ze te weinig bewegen. Fysieke arbeid is vervangen door bureauwerk. De stofzuiger door een robot. En de pedalen rondtrappen doen we tegenwoordig alleen nog met ondersteuning. De gevolgen zijn duidelijk: overgewicht, welvaartsziekten en vroegtijdige sterfte. Dit ondanks onze prachtige sportinfrastructuur, de vele buurtsportcoaches en de vele ambities in de sportakkoorden.

Welk effect zal de politieke aardverschuiving op deze vraagstukken hebben? Hebben velen van ons straks weer een fysiek beroep als bouwvakker of schoonmaker omdat het beleid rond arbeidsmigranten wordt aangescherpt? Zal de BTW op robotstofzuigers en -grasmaaiers verhoogd of verlaagd gaan worden? En wat gebeurt er met de maximale ondersteuning die een elektrische fiets mag bieden als we geen deel meer

uitmaken van Europa? Interessante vragen, waar vaker niet dan wel het perspectief van een vitale bevolking in wordt meegewogen.

En dus als we dan toch spreken over een zakenkabinet met vakministers, doe ik bij deze een dringend beroep op jou, Hugo. Werp je op als minister van Volksgezondheid. Doordring vervolgens ieder departement van het belang van sporten & bewegen. Ben een tegenwicht in het populisme met je kennis van zaken en rustige, weloverwogen aard. En zorg voor een ware aardverschuiving met een positieve afloop voor Nederland. In de wetenschap dat niemand slechter wordt van meer bewegen. En in de wetenschap dat jij de aangewezen man bent om niet de bodem maar het sport- en beweegbeleid in beweging te krijgen.

Joëlle Staps is lid van de Raad van Toezicht van het Mulier Instituut

Hugo als rustgevende gids in hectisch sportlandschap

Ellis van der Weerden

Directeur-bestuurder Team
Sportservice

Ze baalde na hun eerste ontmoeting. „Dit komt niet meer goed,” dacht Ellis van der Weerden na haar kennismaking met Hugo van der Poel. Ze had het mis. Na die eerste ontmoeting volgden er nog vele. Ze voelen elkaar goed aan en trekken allebei al jaren door het sportlandschap. Ze treffen elkaar steeds weer. Tot groot genoegen.

Carrièreswitch

Ellis van der Weerden ontvangt me op haar nieuwe werkplek in Halfweg. De directeur-bestuurder van Team Sportservice kijkt vanuit haar werkkamer op de zesde verdieping van het moderne kantorencomplex de Suikersilo's uit over de ringvaart van de Haarlemmermeerpolder. Zij heeft haar plek in het Nederlandse sportlandschap inmiddels gevonden en een passie ontwikkeld voor sport en bewegen.

Ellis van der Weerden stimuleert beweging

Van der Weerden werkte als bedrijfskundige jarenlang in de papierindustrie. „Op een gegeven moment was ik toe aan een carrièreswitch. Ik wilde minder reizen en eigenlijk ook iets maatschappelijks doen.”

Ze neemt een loopbaancoach in de arm en gaat op zoek naar vacatures die bij haar passen. Van der Weerden stuit in 2007 op een advertentie van de Jaap Eden IJsbahn in Amsterdam. Daar zoeken ze een nieuwe directeur. Dat lijkt haar wat. Ze knipt de advertentie uit en solliciteert. Van der Weerden moet er nog wat moeite voor doen, maar uiteindelijk wordt ze toch uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek. Met aan de andere kant van de tafel onder meer Hugo van der Poel, die als bestuurslid van de hoofdstedelijke schaatsbaan natuurlijk in de sollicitatiecommissie zat.

Van der Weerden weet het nog goed. „Ik zit daar vol enthousiasme en met verve te vertellen over wat er volgens mij nodig is voor die functie en waarom ik daar de geschikte persoon voor ben. Hugo zat vooral te luisteren en zei: „Leuk dat jij zo enthousiast bent, maar wat ga je voor ons doen?” Ik was in totale verwarring. Die man begrijpt mij niet. Dit wordt niks,” blikt Van der Weerden nog eens terug.

Haar gevoel klopt. Ze wordt afgewezen. Maar als de gekozen kandidaat op het laatste moment toch nog afhaakt, komt het bestuur van de Jaap Eden Ijsbaan weer bij haar terug. Ze krijgt de baan en is directeur van een ijsbaan. Zij stapt de sportwereld binnen. Het is het begin van een hele fijne samenwerking tussen Van der Weerden en Van der Poel. De twee vullen elkaar uitstekend aan. „Ik weet een heleboel van bedrijfsvoering, maar ik had nog weinig kaas gegeten van het sportlandschap. Dat landschap kende Hugo weer op z'n duimpje. Ik heb dus enorm veel van hem geleerd.”

Juridische strijd

De kersverse directeur krijgt het meteen in het begin goed voor haar kiezen. Eén dag voor zij aantreedt als directeur wordt het contract opgezegd met schaatscafé De Skeeve Skaes, de meer dan geliefde en zeer populaire thuisbasis van de Amsterdamse schaatsers. Om de ijsbaan financieel gezond te maken, was een andere opzet van de exploitatie nodig. De ijsbaan wilde het café en de schaatsschool in eigen beheer hebben zodat de inkomsten ten goede zouden komen aan de exploitatie van de ijsbaan. „Wij hebben een jarenlange strijd moeten voeren met een aantal pachters op het terrein. Een zeer heftige tijd met enorm veel media-aandacht van Parool, AT5 en RTV Noord Holland. Er was veel verzet tegen onze plannen. De gebruikers van de ijsbaan wilden alles bij het oude houden. Het moest blijven zoals het was. En daar voerden ze acties voor.”

De juridische strijd rond de Jaap

Eden Ijsbaan duurt uiteindelijk zeveneneenhalf jaar. „Een heftige tijd waarin ik heel veel heb geleerd. Ook van het publieke domein. In alle hectiek was er altijd één baken van rust: Hugo. Hij kon de rust bewaren, stelde de juiste vragen en duwde je met een positief-kritische houding op een prettige manier de goede kant op; dat is Hugo.”

Van Hugo krijg je nooit iets zonder aanhef. Dat komt altijd vanuit rust.

Baken van rust

Zij bewondert zijn rust. „Ik kan vaak heel snel even een mailtje beantwoorden, zonder aanhef meteen ter zake. Van Hugo krijg je nooit iets zonder aanhef. Dat komt altijd vanuit rust: Beste Ellis, dan een witregel en dan komt er een weloverwogen antwoord met de juiste balans tussen het positieve en het wellicht wat kritische deel. Dat is erg knap en respectvol.”

Als de juridische strijd uiteindelijk is beslecht en de Amsterdamse schaatsers na drie weken de polonaise lopen in de nieuwe kroeg van de ijsbaan, zit het werk er voor Van der Weerden na zeveneneenhalf jaar op. Ze kiest voor iets nieuws. Ze blijft in de sport en wordt directeur van Sportservice Nederland. Ook in die rol blijft ze strijden voor de sport. „Wij hebben in Nederland nauwelijks iets over voor sport. De politiek vindt het niet belangrijk genoeg en

besteedt onvoldoende aandacht en geld aan preventie. En ook de sport zelf moet stappen maken en zichzelf zien als een serieuze bedrijfstak. Het heeft een te hoog vrijwillig imago. De Human Capital Agenda is een mooi begin als ook de beweging naar meer professionalisering in de sport, maar er is nog veel meer werk te verzetten zowel in de politiek als ook in het bewustzijn van burgers. Sport (en bewegen) zou een belangrijk deel van ons leven moeten zijn, omdat het voor een heel groot deel bijdraagt aan onze gezondheid, plezier en samenzijn. Daarmee vertegenwoordigt het een waarde en aan iets van waarde hangt een prijskaartje. Maar het begint met politici met een hart voor sport die het thema agenderen en bereid zijn daar middelen voor uit te trekken. Het is toch te gek voor woorden dat we miljarden uittrekken voor curatieve zorg, maar nauwelijks geld over hebben voor preventie? En sport en bewegen dragen hier in hoge mate aan bij! In Den Haag moeten ze sport belangrijk vinden met een minister die ècht hart heeft voor de sport.”

Hart voor sport

Hart voor de sport, zoals Van der Weerden dat zelf inmiddels ook heeft. „Ik ben geraakt door de sport. Het is fantastisch om te zien hoe gepassioneerd mensen kunnen raken als het over sport gaat. Dat vind ik mooi. En Hugo heeft mij op een fijne manier wegwijs gemaakt. Wij hebben heel goed samengewerkt. We zijn van twee werelden, maar vullen elkaar heel goed aan. Wij zijn heel complementair aan elkaar, weten elkaar goed te vinden en waarderen elkaar. Hugo zit warm in mijn hart.”

Mark van den Heuvel toont twee publicaties die hij samen met Hugo heeft gemaakt | Eigen foto

Een betrouwbare opbouwer

Mark van den Heuvel

Hoofd Kenniscentrum Maatschappij en Recht aan de Hogeschool van Amsterdam

Van den Heuvel werkte zelf ooit voor het instituut waar hij nu weer even terug is om te praten over Hugo van der Poel. En dat doen we ook nog op de kamer van Hugo.

Loopbaan

Met een grote glimlach loopt Mark van den Heuvel de burelen binnen van het Mulier Instituut in één van de hoeken van het Galgenwaard Stadion. „Ik vind het zo leuk om hier weer eens terug te zijn,” zegt hij lachend.

„Ik heb Hugo al aan het begin van mijn carrière ontmoet. En gedurende onze beide loopbanen hebben onze paden elkaar regelmatig gekruist. Dat was altijd erg prettig, dus ik praat met veel plezier over Hugo.”

Ook Mark van den Heuvel is één van die vele onderzoekers die zijn loopbaan bij Hugo van der Poel begint. We schrijven dan halverwege de jaren 80. „Ik heb psychologie gestudeerd en toen ik afgestudeerd was en op zoek moest naar een baan zag ik een vacature staan van de vakgroep Vrijtijds wetenschappen aan de Katholieke Universiteit Brabant. Het was een plek voor een assistent in opleiding. Het leek mij leuk om te promoveren.”

Van den Heuvel ontmoette daar in Tilburg Hugo van der Poel voor het eerst. „We zaten in zo’n donker universiteitsgebouw met lange gangen met donkere vloerbedekking en iedereen een eigen kamer. Ik ging aan de slag

met mijn promotie. Wij vormden een interessante vakgroep met goede mensen. Naast Hugo waren ook Theo Beckers en Hans Mommaas aan de vakgroep verbonden. Vrijtijds wetenschap was toen in Nederland helemaal nog niet zo sterk ontwikkeld. Wij waren een soort pioniers.”

De vakgroep

De vakgroep is een succes en groeit en groeit. Er komen steeds meer studenten en het aantal publicaties stijgt. „Het was een interessante vakgroep. Ik heb veel met Hugo samengewerkt. Dat was altijd prettig. Hugo is analytisch sterk, bedachtzaam, nuchter en betrouwbaar. Hij laat zich niet snel van de wijs brengen.”

„Destijds kwam sport bij ons steeds meer in beeld als object van onderzoek. Er werd sportbeleid ontwikkeld en er was behoefte aan onderzoek. Een hele interessante opdracht die ik samen met Hugo voor het ministerie van VWS heb gedaan was een toekomstverkenning van de sport in Nederland. Dat was toen het hoogtepunt van sportonderzoek voor de vakgroep en Hugo speelde daar een belangrijke rol in.”

Hugo is analytisch sterk, bedachtzaam, nuchter en betrouwbaar. Hij laat zich niet snel van de wijs brengen.

Diopter

In 1999 verlaat Van den Heuvel de universiteit en gaat aan de slag bij Diopter, één van de voorlopers van Mulier. „Ik werd gevraagd door Maarten van Bottenburg, die begon samen met Jan Janssens een nieuw onderzoeksbureau. Sportonderzoek werd in die tijd steeds gangbaarder en kreeg meer aandacht. Dat leidde uiteindelijk tot een onafhankelijke stichting Mulier.”

Van den Heuvel blijft contact houden met Hugo van der Poel. „Hugo bleef in Tilburg achter, maar ging door met de sport. Hij ontdekte de sport als interessant fenomeen. Zo werd sportonderzoek geprofessionaliseerd. Hugo kwam toen ook in de Raad van Toezicht van Mulier. Dus ook daar kwam ik hem weer tegen.”

Vertrek

In 2008 vertrekt Van den Heuvel bij Mulier. Hij zit er dus niet meer als Hugo van der Poel directeur wordt. Hij constateert dat Van der Poel bij het Mulier Instituut hetzelfde doet als bij de vakgroep in Tilburg. „Hugo maakt van iets kleins iets groots. Hij is in Tilburg eigenlijk klein begonnen en heeft het daar uitgebouwd tot een volwaardige vakgroep. En ook Mulier is onder zijn leiding stevig gegroeid.

Mulier heeft een enorme ontwikkeling doorgemaakt sinds Hugo er is. Soms verbaas ik me nog dat het MI zo groot is, omdat er veel kapers op de kust zijn. Maar die richten zich ook wel weer net op andere dingen van de sporten. Mulier zit erg op de beleidskant, de monitoring en evaluatie. Die groei vind ik knap en dat is zeker de verdienste van Hugo.”

Van den Heuvel ziet ook nog uitdagingen voor het instituut nu de directeur met pensioen gaat. „Het instituut moet ervoor waken dat het niet de kwaliteitsslag gaat missen. Dat die gedegen onderbouwing niet wordt losgelaten. Ik weet zeker dat die werkwijze bij Remco en Agnes in goede handen is. Hugo heeft ervoor gezorgd dat sportonderzoek er in Nederland toe doet en dat beleidsmakers de weg naar de wetenschap hebben gevonden. Nu Hugo met pensioen gaat, gaat het sportonderzoek een belangrijke speler missen.”

Nu Hugo met pensioen gaat, gaat het sportonderzoek een belangrijke speler missen.

Trendsetter in gemeenteland

Corniel Groenen in het stadskantoor in Den Bosch.

Corniel Groenen

Afdelingshoofd Sport & Recreatie
gemeente 's-Hertogenbosch

Ze kennen elkaar natuurlijk al vanuit Tilburg. Hugo als docent, Corniel als student. Ook later komen de twee elkaar veelvuldig tegen in tal van werkgroepen, denktanks en projectteams. En altijd met sport en bewegen als gezamenlijke passie.

Passie

Aan het eind van het gesprek in het stadskantoor in Den Bosch houdt Corniel Groenen, topambtenaar Sport van de gemeente, een gloedvol betoog over motorische ontwikkeling van kinderen. Groenen maakt zich grote zorgen. „Wij zijn hier in Den Bosch nu bezig met bodymap, een methode om de motorische ontwikkeling van kinderen in de eerste levensjaren te monitoren en te stimuleren. Want al in die eerste belangrijke jaren vallen de grootste gaten en gaat het al goed mis. Wij zetten kinderen in de maxicosi, klikken ze vast en stoppen er een fles in. Nemen ze overal mee naar toe, maar hoewel ze overal komen zitten ze toch al een groot deel van de dag stil. Baby's en jonge kinderen bewegen ook al in hun eerste levensjaren veel en veel te weinig. Ouders hebben de focus te veel op veiligheid. Kinderen moeten eigenlijk de hele dag bezig zijn. Bewegen en ontdekken. Dit is essentieel voor de ontwikkeling ieder kind.”

De passie spat er van af. Diezelfde passie zag Groenen als student aan de universiteit ook bij zijn jonge docent Hugo van der Poel. „Ik vond Hugo een bevlogen docent die goed kon vertellen. Hij wist mij te raken. Altijd rustig en bedeesd, maar heel goed onderbouwd.”

Na zijn studie belandt Groenen in gemeenteland. Hij wordt ambtenaar sport in Den Bosch. „De gemeenteambtenaar sport zoals ik die in Den Bosch mag invullen, is een uitstervend ras. Je ziet steeds vaker een de ene kant het (gemeentelijk) sportbedrijf met een sterk bedrijfsmatige aanpak en aan de andere kant op het stadhuis de accounthouder die de opdracht moet geven. Beleid en uitvoering zijn daarmee vaak gescheiden en is er vaak minder aandacht en ruimte voor beleidsontwikkeling gebaseerd op cijfers uit onderzoek gecombineerd met de dagelijkse praktijk ervaring. Daarvoor ontbreekt dan vaak de tijd en de vanzelfsprekendheid en dat is jammer.”

Groenen wordt actief binnen de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en komt in die rol Hugo van der Poel veel tegen. „Ik werd voorzitter van de Commissie Sport en werkte veel met Hugo samen. Zo hebben wij intensief samengewerkt aan diverse visiedocumenten van de VSG. De kennis en knowhow die Hugo als wetenschapper opdeed werd door hem op een natuurlijke niet dwingende wijze ingebracht in die visietrajecten. Dit bepaalde mede de richting van de VSG en vertaalde zich in een model dat Hugo min of meer ontwikkeld had. Ik herkende daarin de docent Hugo die het sportland bekeek vanuit verschillende perspectieven: sociologisch, economisch, maatschappelijk en psychologisch. Door zo op een wetenschappelijke manier naar een onderwerp te kijken, krijg je een beter beeld van het geheel. Die bril van Hugo heeft ons vaak geholpen.”

Hij wist mij te raken. Altijd rustig en bedeesd, maar heel goed onderbouwd.

Reizen

Zo zetten Groenen en Van der Poel samen met anderen de koers uit in gemeenteland. Ze trekken ook samen wel eens de wereld door. Met vertegenwoordigers van de sportsector reisden zij onder andere naar Zuid-Afrika en Brazilië als studiereis voor de Nederlandse ambitie om de Olympische Spelen in Nederland te organiseren. „Op die reizen zorgde de brede wetenschappelijke kijk van Hugo op de (sport) wereld tot mooie gesprekken. Daar kijk ik met veel plezier op terug.”

Hugo combineert wetenschap met de praktijk.

Een grote kracht van Hugo van der Poel is volgens Groenen dat hij altijd erg goed voeling heeft gehouden met de praktijk. „Dat maakte zijn verhaal altijd sterker. Hij combineerde de wetenschappelijk insteek met de praktijkervaring die hij zelf opdeed in zijn eigen vrijetijd als sportbestuurder en verenigingsman.”

„Hugo is een heel bevlogen, betrokken en zeer goed onderlegd denker. Hij kan op zijn eigen rustige manier reflecteren en uitleggen hoe de wereld in elkaar zit. Die rust en wijsheid gaat de sportsector zeker missen.”

Alternatief voor een sportuniversiteit

Erik Lenselink in Stadion Galgenwaard

Erik Lenselink
Directeur Beweegalliantie

Ook Erik Lenselink, directeur van de Beweegalliantie, zette zijn eerste stappen in het sportdomein in Tilburg. Docent Hugo van der Poel wees hem de weg en zette hem op het spoor naar sportkoepel NOC*NSF.

Vrijtijdswetenschappen

Veel beleidsmakers in de Nederlandse sportsector kennen elkaar goed. Het clubje is ook niet zo heel erg groot. Een flink aantal heeft een gezamenlijke band: Tilburg. Om precies te zijn de vakgroep Vrijtijdswetenschappen van de Tilburgse universiteit. Daar maakt een jonge docent furore en weet studenten te binden en enthousiast te maken voor onderzoek naar sport en bewegen. Die jonge docent is Hugo van der Poel. Ook Erik Lenselink is één van zijn studenten.

„Ik ken Hugo al sinds 1994. Ik ben student geweest bij Hugo in Tilburg bij de studie vrijtijdswetenschappen. Ik deed sport-economie bij Fontys, maar had wel behoefte aan wat wetenschappelijke verdieping. Mijn aandacht voor sport en bewegen ging vooral uit naar beleid, naar organisatie en financiering. Die kant van de sport vind ik mooi. Daar paste vrijtijdswetenschappen hartstikke goed in; een mooie multidisciplinaire opleiding. Ik ben afgestudeerd met een scriptie over Doetinchem. Ik heb er nog een prijs voor gekregen, de monseigneur Boymans-aanmoedigingsprijs van de NKS. Dat was in 1996.”

Na zijn studie belandt Lenselink al snel bij NOC*NSF en zet zich bij de koepel in voor een sterke sportsector.

„Hugo heeft mij indirect nog geholpen aan mijn eerste baan bij NOC*NSF. Hugo kreeg de vraag van mijn latere leidinggevende bij de sportkoepel of hij nog een afgestudeerde student wist die onderzoek zou kunnen gaan doen. Ik was één van de namen die Hugo toen noemde. Van dat onderzoek is niet veel gekomen, want ik kon beginnen als junior medewerker bij NOC*NSF.”

Lenselink is één van de vele studenten die Hugo van der Poel het Nederlandse sportlandschap inschiet. En natuurlijk komen ze elkaar in die jaren daarna veelvuldig tegen.

„In het begin was dat nog niet zo het geval, maar toen ik in een wat meer strategische rol terecht kwam, vonden wij elkaar weer. Hugo is één van de weinigen die de afgelopen 25 jaar constant onderdeel is geweest van de sportsector.”

Hugo heeft mij indirect nog geholpen aan mijn eerste baan bij NOC*NSF.

Sportparticipatie verhogen

„Als manager sportontwikkeling bij NOC*NSF kreeg ik meer te maken het verhogen van de sportparticipatie en de opdracht om meer mensen in beweging te krijgen. Onderzoek, kennis, monitoring, innovatie heeft mij altijd getrokken. Hoe doen we dat nou slim zodat we er echt iets aan hebben?

Dat is altijd mijn perspectief. En daar vind ik ook altijd weer de relatie met Hugo. Met onderzoeksresultaten in de hand kijken hoe we het beste kunnen doen in de praktijk. Dat vind ik mooi. Gelukkig zien we tegenwoordig ook steeds vaker praktijkgericht onderzoek. Dat is een trend van de afgelopen jaren, zou je kunnen zeggen. Daar zie ik ook echt wel de meerwaarde van. De sportdeelname bleef ongeveer hetzelfde in de decennia dat ik eraan gewerkt heb. Dat is wellicht al heel erg knap, maar je wilt natuurlijk omhoog, zeker vanuit de sport wil je altijd omhoog.”

Samenwerking

Lenselink komt Van der Poel in zijn dagelijkse werk voor de sport steeds weer tegen. Ze weten elkaar goed te vinden. „Wat ik enorm in Hugo waardeer is zijn feedback. Hij is natuurlijk onderzoeker, maar hij kent de sport supergoed. Dus hij kan ook echt meedenken over wat zijn nou veranderingen die ook daadwerkelijk iets zouden kunnen opleveren. Dat is enorm waardevol.”

„Ik heb de laatste 15 jaar veel met Hugo te maken gehad op heel veel plekken. Vooral tijdens corona was de samenwerking intensief. Hoe konden wij de impact van corona op de sport in kaart brengen? Ik heb toen gelijk tegen VWS en VSG gezegd: dat moeten we onafhankelijk laten toetsen. En dan ligt het Mulier Instituut voor de hand. Er zijn vier of vijf coronarapportages geweest en daar leverde Hugo een belangrijke bijdrage aan.”

„Zijn grote kracht? Hugo is eloquent en kan heel goed fundamenteel nadenken. En hij heeft altijd die rust

voordat hij een mening geeft. Hij is niet iemand die heel snel zegt wat hij vindt. Hij neemt even de tijd en komt dan met iets dat heel veel samenhang heeft.”

De samenwerking tussen de twee is uitstekend. Ze hebben ook vaak dezelfde ambitie: sport en bewegen zo sterk mogelijk neerzetten.

„Hoe dat gaat in Nederland? Het glas is nooit helemaal vol en nooit helemaal leeg. Hoewel sommigen dat zo willen laten lijken, dat hij helemaal leeg zou zijn. Ik ben veel genuanceerder. Maar het glas is nog zeker niet vol. Het kan nog veel beter. Ik merk wel nu ik veel minder over sportdeelname praat, maar over bewegen, dat dat het makkelijker maakt. Iedereen vindt dat we minder moeten zitten en meer moeten bewegen. Onder meer het onderwijs, de zorg en alle werkgevers kunnen daarin nog veel betekenen.”

Lenselink ziet daar ook zeker een voorname rol voor het Mulier Instituut. Hugo van der Poel heeft daar volgens hem erg veel goed werk gedaan. „Het Mulier Instituut is belangrijk voor het onderzoek. De publicaties zijn erg interessant en nuttig. Hugo heeft met al zijn werk in zijn hele loopbaan toch een beetje het gat gevuld van het ontbreken van een echte sportuniversiteit in Nederland. Daar mag hij trots op zijn. Al zal hij er ook wel van balen; dat ie er (nog) niet gekomen is.”

Column David Romijn: Boodschappenlijstje

Een pensioen is als een beginnend boodschappenbriefje. Alle ruimte om dat creatief te gaan vullen, maar met ieder woord dat je opschrijft weet je dat de tassen zwaarder zullen worden. Je kunt ook eerst alleen het hoognodige opschrijven om daarna bij een gebrek aan de juiste hagelslag of bakboter gewoon nog een keer te lopen. Maar tot de hogere culinaire kringen zul je met deze hap-snap-aanpak nooit doordringen. Boodschappenbriefjes verworpen op die manier geen recepten om te leven maar om te overleven. Niet goed.

Nu is het nogal brutaal van een 38-jarige dat hij meent de wijsheid in pacht te hebben als het gaat om pensioenen. Maar om je hier toch verder te laten lezen, beweeg ik me naar jou terrein: de analytische aanpak van de wetenschap. Ja, ik ga de zin van het leven vatten in een theoretische schema.

Zingeingswetenschappers hebben namelijk vastgesteld dat vier elementen in het dagelijks leven van de mens zorgen voor een ervaren gevoel van zinvol leven en geluk. Dat zijn:

- Jezelf onderdeel voelen van iets groters
- iets hebben om naar toe te werken en/of je in te ontwikkelen
- Een verhaal hebben waardoor je de wereld begrijpt
- Regelmatig ondergaan van 'transcendente ervaringen' (vertaling: kippenvelmomenten)

Dit zijn vier onderwerpen die natuurlijk zeer tot de verbeelding spreken. Ze prikkelen de fantasie om dit op jezelf te betrekken.

En deze column staat nu op een kruispunt. De sportinvulling of de Hugo-invulling van bovenstaande.

Als ik de deur aan mijn linkerhand opendoe zie ik de

column richting de waarde van de sport gaan. Een unieke plek waar miljoenen Nederlanders hun zingeving vinden via bovenstaande onderwerpen. Teamgevoel, richttijden, leren verliezen en spreekkoren. Vink! Vink! Vink! Vink! Genoeg reden voor mij om elke dag met plezier de lift naar de dertiende verdieping van VWS te pakken. Maar open ik de deur aan mijn rechterzijde dan dobbert de column naar de bijdrage die jij aan deze checklist hebt voor ondergetekende. Je creëerde een hechte club van sportonderzoekers waarin ik mij heb mogen ontwikkelen tot een onderzoekende duizendpoot en waarin je mij doceerde over de manier waarop sport 'werkte' (ondersteunend bewijs: voorgaande alinea). Tijdens mijn afscheid bij het Mulier Instituut zorgde je bovendien dat het kippenveld mij driedubbeldik op de arm stond. En ik vermoed ('vermoed', typisch zo'n woord dat ik van jou over heb genomen) dat je dit voor een hele generatie sportonderzoekers hebt betekend. Direct, indirect of via een onzichtbare omweg.

Welke deur de columnist ook opende, hij moet nu de cirkel rond maken want in de eerste alinea hadden we nog iets over een boodschappenlijstje. Waar je eerder volstond met het faciliteren van zingeving voor anderen, is die luxe er nu vanaf. Het is niet meer eenvoudigweg opschrijven dat je jam nodig hebt als de jam bijna op is of dat extra flesje wijn als je bezoek verwacht.

De voorraad is op maar de schappen zijn vol. Toch een kleine tip van deze 38-jarige: zorg ervoor dat je onderdeel blijft van iets groters, dat je ergens naar toe werkt, dat je de wereld kan blijven verklaren én dat je zo af en toe nog eens het kippenveld op de armen hebt staan. Bijvoorbeeld in of om de sport, ofzo.

David Romijn is beleidsmedewerker bij de Directie Sport van het ministerie van VWS.

A portrait of an older man with white hair and glasses, wearing a dark blue suit jacket over a light blue button-down shirt. He is standing against a plain, light-colored background. A semi-transparent dark grey rectangular box is overlaid on the lower half of the image, containing white text. In the bottom left corner, there is a white square containing a black QR code.

**Lees alle publicaties
van Hugo terug in onze
kennisbank**

Fotocollage

Hugo is de bescheidenheid zelve blijkt uit de interviews in dit magazine. Hij treedt niet graag op de voorgrond. En dat klopt. Het was goed zoeken in het foto-archief van Mulier, maar we hebben toch nog wat foto's gevonden waar Hugo op staat. Een terugblik op 12 jaar MI.

